

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СХОДОЗНАВСТВА ім. А. Ю. КРИМСЬКОГО

**ЗАГРОЖЕНІ МОВИ.
КРИМСЬКОТАТАРСЬКА
ТА ІНШІ ТЮРКСЬКІ МОВИ
В УКРАЇНІ**

Київ 2016

ББК: 81.2Тюрк.
УДК: 811.512.19(477):08
З 14

Друкується за рішенням вченої ради
Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України
(протокол № 3 від 19.04.2016)

Редакційна колегія:

О. В. Богомолов, І. М. Дрига, О. С. Мавріна,
Д. А. Радівілов, Н. С. Сейтяг'яєв,
О. О. Хамрай, Г. М. Яворська

З 14 Загрожени мови. Кримськотатарська та інші тюркські мови в Україні : збірник наукових праць / НАН України, Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України. – Київ, 2016. – 344 с.

ISBN 978-966-02-8003-8

У збірнику представлені праці, підготовлені за результатами міжнародної конференції “Загрожени мови: кримськотатарська та інші тюркські мови в Україні” (Київ, 26–27 вересня 2014 р.). Видання становить першу в Україні спробу предметного звернення до проблематики загрожених мов взагалі і ситуації з тюркськими мовами в Україні зокрема. Розглянуто загальні питання дослідження загрожених мов в Україні та світі, а також ширший контекст функціонування мов, що перебувають під загрозою, в умовах багатомовних ситуацій. Головну увагу приділено питанням вивчення й опису тюркських мов в Україні (кримськотатарської, караїмської, кримчацької, урумської, гагаузької, мови турків-месхетинців) та окремим заходам з їхньої підтримки і збереження.

Для лінгвістів, тюркологів, представників суміжних соціальних і гуманітарних дисциплін, а також фахівців у галузі мовної політики, мовних законодавців, усіх, хто цікавиться проблемами мовної дійсності в Україні.

ББК: 81.2Тюрк.

Видання здійснено за підтримки
Міжнародного фонду “Відродження”

© Інститут сходознавства
ISBN 978-966-02-8003-8 ім. А. Ю. Кримського НАН України, 2016

ЗМІСТ

ВСТУП

Галина Яворська Загрожено мови на ураженій мапі	5
--	---

РОЗДІЛ 1. Загрожено мови в мультилінгвальних ситуаціях

Ірина Дрига Загрожено тюркські мови в Україні та у світі	17
Самієл Наманс A Brussels perspective on language (including a few remarks on minority languages in Ukraine)	28
Paul Bilbao-Sargia Social movement and minoritised language normalization	66
Галина Яворська Загрожено мови: соціолінгвістичний та метафоричний аспекти	74
Богдан Ажнюк Мовні права загрожених мов: діахронічна проєкція	86
Mehmet Ölmez Çin Tuvacası ve Çin Tuvacası üzerine çalışmalar	93
Sonel Bosnalı Temas (değinin) durumundaki azınlık dillerinin sürdürümü	106

РОЗДІЛ 2. Тюркські мови в Україні: структура, функціонування, історія, документація

Наріє Сейдаметова Активніе процесы в лексике кримскотатарского языка	119
Ленара Кубединова, Радован Гарабик Корпус кримскотатарской Википедии	130
Akhtem Mazinov Dialectal system of the Crimean Tatar language. Problems of description and structural segmentation	137
Emine Ganiyeva XIX–XX. yy.'da Kırım Tatar sözlükleri	145

Нариман Сейтягъев Проблемы перехода на латинскую графику у крымских татар в начале 1990-х гг. – конце 2013 г.	155
Yavuz Selim Yıldız Is Crimean Tatar language disappearing?	173
Людмила Рустемова Метафорические образы в поэтическом мире Бекира Чобан-заде	194
Олег Рустемов Структурные и жанровые особенности бахчисарайских сиджилей XVII–XVIII вв.	207
Ольга Максименко Караимы Галича и юго-западный диалект караимского языка	220
Наталя Кропотова Підручники караїмської мови (кримський діалект). Сучасний стан	228
Оксана Тищенко-Монастирська Караїмська меджума з Бахчисарайського палацу	239
Ірина Дрига Лінгвістичні записи останнього носія кримчацької мови	255
Олександр Рибалко Мистецькі і культурні заходи як один із засобів сприяння збереженню загрожених мов (на прикладі урумської мови)	264
İrfan Ünver Nasrattinoğlu Gagauz Türkleri üzerine düşünceler	270
Tudora Arnaut Ukrayna gagauzları arasında ana dilin gelişmesi	279
Ірина Покровська Турки-месхетинці в Україні: мовне питання	292
Minara Aliyeva Vanishing Meskhetian Turkish	297
РЕЗІОМЕ	302
ДАНІ ПРО АВТОРІВ	341

Наукове видання

ЗАГРОЖЕНІ МОВИ.
КРИМСЬКОТАТАРСЬКА
ТА ІНШІ ТЮРКСЬКІ МОВИ В УКРАЇНІ

Збірник наукових праць

Літературний редактор *Н. Овчарук*
Комп'ютерне макетування *Я. Ленго*
Обкладинка *О. Мамай*

Підписано до друку 08.09.2016. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Умов. друк. арк. 19,96. Наклад 300 прим. Зам. № 802.
Надруковано у друкарні ПП “Аксиома”
32300, Хмельницька обл., м. Кам’янець-Подільський,
пров. Північний, 5, тел./факс (03849) 4-06-01
Свідоцтво суб’єкта видавничої справи ДК № 1808 від 26.05.2004 р.
e-mail: aksiomaprint@ukr.net